

Molnár András

A Rooseveltt és az amerikai Legfelsőbb Bíróság közötti konfliktus alkotmányjogi háttere

Bevezetés

1937. február 5-én Franklin Delano Rooseveltt amerikai elnök meghökkentő törvényjavaslatot terjesztett be a Kongresszusnak. A javaslat oly módon kívánta módosítani a szövetségi bírósági szervezetről szóló törvényt, hogy az elnöknek – aki az alkotmány szerint is alapvetően jogosult a szövetségi bírók jelölésére – jogában álljon minden 70. életévét betöltött szövetségi bíró mellé egy társbíró kijelölni. A javaslatot hatalmas társadalmi felzúdulás fogadta. Az emberek úgy érezték, az elnök semmibe veszi a bírói függetlenséget, és még a demokrata pártiak sem álltak ki egyöntetűen Rooseveltt javaslata mellett. Az elnök párját ritkító népszerűsége megingott, annak ellenére, hogy az 1936-os választáson még pályafutása legfényesebb győzelmét tudhatta magáénak.

Noha a javaslatot a bíróságok tehermentesítésével indokolták, valójában jól lehetett tudni, hogy az elnök ennél közvetlenebb politikai megfontolásokat tartott szem előtt. A gazdasági világválság beköszöntével – mely a republikánus Calvin Coolidge vereségét is elhozta – Rooseveltt úgy ítélte meg, hogy szakítani kell a korábban domináns *laissez faire* gazdaságfelfogással, és New Deal elnevezésű törvénycsomagjában az állami beavatkozás mértékét minden korábban tapasztaltnál nagyobb mértékűre emelte. A törvénycsomag életbe léptetése azonban több esetben elbukott a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos szűrőjén. A Bíróság – vagy legalábbis tagjainak egy jól elkülöníthető tömbje – sokszor szigorúan ítélte meg a gazdasági életbe való állami beavatkozást, legtöbbször a tizennegyedik alkotmánykiegészítés megfelelő jogi eljárást biztosító klauzulája igénybevételével. E klauzula a következőképpen szól: „Egyetlen tagállam sem ... foszthat meg egyetlen személyt sem életétől, szabadságától, tulajdonától.”¹ A hangsúly különösen a „szabadság”, egész pontosan annak egy lehetséges esete, a szerződési szabadság védelmére esett. Miután a Legfelsőbb Bíróság több fontos törvényt alkotmányellenesnek nyilvánított a jelzett alkotmányos rendelkezés alapján, Rooseveltt úgy döntött, ellenlépést foganatosít. Hosszas fontolgatást és több lehetséges stratégia mérlegelését követően úgy döntött, a fentebb vázolt „bíróságfeltöltő terv” (*court-packing plan*) segítségével lesz úrrá a helyzeten, egyrészt, mert ez gyorsabban kivitelezhetőnek tűnt egy alkotmánymódosításnál, másrészt pedig mert ez esetben rendelkezésre állt egy örök probléma, a bíróságok túlterheltsége, s ennek segítségével a konkrét politikai megfontolásokon túllépő, általános indoklással magyarázhatta elképzelését.

A törvényjavaslatból nem lett semmi: a Legfelsőbb Bíróság változtatott alkotmányértelmezési gyakorlatán, a javaslatot pedig visszavonták. A téma szakértői amellettt érvelnek, hogy a látszat ellenére a Bíróság nem az elnöki fenyegetés miatt „adta meg magát”, ezt támasztja alá, hogy a javaslat bejelentésének dátumán az ítélet indokolása már készen állott, csak a kihirdetésnek kellett megtörténnie (ez 1937. március 29-én következett be). Ám akárhogy volt is, az eset alkotmánytörténeti és alkotmányértelmezési szempontból is tartogat érdekességeket. A Bíróság váltása, bárminek is fogjuk fel, nem egyszerűen egyik alkotmányértelmezési irányvonalról a másikra való „ugrás” volt: régóta vetélkedő értelmezések és bírói szerepfelfogások ütköztek egymással. Lényegében a tizennegyedik alkotmánykiegészítés kétféle értelmezéséről volt szó. Az egyik értelmezési mód a hagyományos „bírói önmegtartóztatás” módszere: az e koncepciót követő bíró szerint a jogalkotó (együttal, rajta keresztül a társadalmi, de legalábbis választói többség) jogszabályban megnyilvánuló értékítéletét a bíróság csak akkor bírálhatja felül alkotmányossági alapon, ha az adott rendelkezés bármely racionálisan gondolkodó egyén szerint nyilvánvalóan ellentétes valamely tételes alkotmányos rendelkezéssel. Ha az alapjogok és az államhatalom szabadsága közötti szembenállás sémája szerint kívánjuk ábrázolni a problémát, azt mondhatjuk, hogy e koncepció az államhatalom szabadságának ad elsőbbséget. Ehhez képest a megfelelő jogi eljáráshoz való jog tartalmi vagy szubsztantív értelmezése (*substantive due process*) az alapjogokat helyezi előtérbe az államhatalom döntési szabadságával szemben: ez utóbbi csak legitim célból korlátozhatja az előbbieket, és csak oly módon, hogy a korlátozás ésszerű ok-okozati kapcsolatban áll az elérni kívánt céllal. A jelen dolgot végén látható lesz

1 “No State shall ... deprive any person of life, liberty, or property, without due process of law.” Tizennegyedik alkotmánykiegészítés, első szakasz.

majd, hogy az 1937-es „váltás”² során a Bíróság a szubsztantív értelmezésről a bírói önmegegyezésre áll át. A dolgozatban három történeti stádiumban, a legjelentősebb precedensek ismertetésével kívánom bemutatni az alkotmányértelmezési hangsúlyeltolódásokat, melyek e váltást megelőzték. Mint látható lesz, a XIX. század második felére tehető első stádiumban még a bírói önmegegyezés lesz az uralkodó. A második stádium, mely a XIX.-XX. század fordulójára datálható, „előlép” a különvélemények homályából a szubsztantív értelmezés. Végül az 1920-as-30-as években, a harmadik stádiumban új erőre kap ez utóbbi értelmezési irány, egészen a már jelzett hirtelen váltásig.

I. A bírói önmegegyezés és Field különvéleménye

Két precedenst érdemes kiemelni az első stádiumból. Mindkettő e tizennegyedik alkotmánykiegészítéstől számított egy évtizeden belül született. Szemügyre vételükkel tehát nemcsak a kiegészítés egyik lehetséges értelmezési vonulatára kapunk futó rálátást, hanem kicsivel közelebb is kerülünk ahhoz, hogyan értelmezheték a kiegészítés szövegét eredetileg azok, akik létrehozatala idején éltek.

Az 1872-es, *Slaughterhouse Cases*³ cím alatt ismertté vált ítélet voltaképpen három ügy elbírálását foglalja magába. Ezek közül csak egy releváns a jelen gondolatmenetben, ezért a többiek ismertetésétől most eltekintek.

Louisiana állam 1869-ben törvényi úton rendelte el egy központi állami mészárszék felállítását, s ezzel együtt megtiltotta az élőjószág egyéb helyen történő levágását. A rendelkezést az állam közegészségügyi okokkal indokolta. A rendelkezés alkotmányosságát érthető módon megtámadta a hentesek érdekvédelmi szövetsége. Érvelésükben a többi hentes szabad vállalkozáshoz való joga, ezzel együtt a tizennegyedik alkotmánykiegészítés által védett szabadsága sérelmére hivatkoztak.⁴ A Bíróság azonban azzal vetette el ezt az érvet, hogy a többi hentes vállalkozási szabadsága valójában nem csorbult, hiszen tovább folytathatják mészárszéki tevékenységüket, mindössze annyi megkötéssel, hogy egy adott helyen kell azt végezniük, valamint díjazás ellenében.⁵ Ezzel a Bíróság meglehetősen nyíltan hitet tett a bírói önmegegyezés mellett, hiszen a mészárszéki tevékenység körülményeinek meghatározását a tagállami törvényhozó megítélésére bízta. Külön említést érdemel, hogy egy helyütt egyenesen arra figyelmeztet, ha a Bíróság a törvény alkotmányosságát megkérdőjelező érdekvédelmi szövetség oldalán döntött volna, azzal zöld utat adott volna a zabolálatlan bírói hatalomnak, mely a bíróságokat egyenesen a tagállamok cenzoraivá emelné.⁶ Ezt a helyzetet a Bíróság az Egyesült Államok intézményrendszerének szellemiségével homlokegyenest ellentétben állónak találta, ezért úgy ítélte meg, nem engedhető, hogy ilyesmi bekövetkezzék.⁷

Ezt az ítéletet nem csak a többségi vélemény, hanem a mellette benyújtott különvélemény is kiemelésre méltóvá teszi. Stephen J. Field bíró, a különvélemény szerzője ugyanis nemcsak hogy a kérdéses jogszabály alkotmányossága mellett foglalt állást, de egyenesen megalapozza a megfelelő jogi eljárás klauzulájának szubsztantív értelmezését. Szerinte ha egy társaság adott feltételek között működhet, akkor más társaságok működése sem tiltható meg ezek között.⁸ Emellett az állami mészárszék működtetése nem tekinthető közérdeknek, és nem állítható párhuzamba más, állami monopólium alá helyezett tevékenységekkel (például a hidak üzemeltetésével).⁹ Field egy *ad absurdum* érv alkalmazásával rámutat arra is, hogy ha a mészárszék-üzemeltetés monopolizálható, akkor a megfelelő indokkal bármilyen egyéb tevékenység is hasonlóképpen megtilthatóvá válik az állampolgárok számára.¹⁰ Álláspontja erősítéseként Field hosszasan idézi azokat a történelmi jogi forrásokat, amelyek a vállalkozás szabadságának szent és sérthetetlen mivoltát proklamálják. Ami azonban ennél is érdekesebb: a különvélemény legvégén deklarálja, hogy az állam a közegészség és a közrend védelme érdekében foganatosíthat bizonyos korlátozásokat.¹¹ Ezzel voltaképpen megelőlegezi a későbbiekben is visszatérő felfogást, amely csak bizonyos esetekben tekinti legitimnek az állami szabályozást. Szintén jelzésértékű, hogy egy lábjegyzetben egyenesen Adam Smith-től idéz, a vállalkozás szabadságát a munka mint tulajdon szabadságával alátámasztandó.¹²

2 Az amerikai terminológia a „switch in time that saved nine” kifejezést alkalmazza e fordulat jelölésére. Szó szerinti fordításban ez körülbelül annyit tesz: „jól időzített fordulat, mely kilencet mentett meg.” A „kilenc” természetesen a Legfelsőbb Bíróság kilenc tagjára utal.

3 83 U. S. 36

4 83 U. S. 60

5 83 U. S. 61

6 83 U. S. 78

7 Lásd uo.!

8 83 U. S. 87

9 83 U. S. 88

10 83 U. S. 93

11 83 U. S. 110

12 Lásd uo.!

A második, e helyütt tárgyalandó precedens 1876-ban született. A *Munn v. Illinois*-ügy¹³ tárgyául szolgáló jogszabály a piacra szállított gabona tárolására szolgáló raktárak használati díját szabályozta. A szabályozás az ún. Granger-mozgalom eredményeképp született, melyet azok a piacra termelő farmerek indítottak, akik sérelmezték az előnyös alkupozíciókban lévő vasúttársaságok által kiszabott tárolási díjak mértékét.

Az ítélet indokolásának kulcsfontosságú mozzanata meglátásom szerint a jogszabályok alkotmányossági vélelmének felállítása. Ennek érdekében egy jogszabály vélelmezhetően alkotmányos, és ez a vélelem csak akkor dől meg, ha az alkotmányellenesség nyilvánvalóan bebizonyosodik. Ismét csak a törvényhozói döntéssel szembeni bírói önmegtartóztató attitűdnek lehetünk tanúi.¹⁴ Noha valóban a tulajdon korlátozásával találkozunk, a korlátozást legitimálja, hogy az közérdeket érint. Egy korábbi precedensre hivatkozva a Bíróság a legitim jogalkotói mérlegelési szabadság körébe utalja a magántulajdon használatának korlátozását, amennyiben annak célja a másoknak való károkozás megakadályozása.¹⁵ Ebből kikövetkeztethető, hogy ha a magántulajdon érinti a közérdeket, akkor annak kizárólagos magánjellege megszűnik. Ez az elv szintén történelmi múlttal rendelkezik, mi több, Matthew Hale már a raktárakra is alkalmazta.¹⁶ Ehhez a bíróságnak nem is kell szigorúan szemügyre vennie a törvény által érintett ténybeli helyzetet. Mindössze azt kell megvizsgálni, elképzelhető-e olyan tényállás, amely igazolhat bizonyos szabályozást, és ha igen, vélelmezni kell annak fennálltát a jogszabály megszületésének idejére.¹⁷ A raktárak díjszabásának szabályozása esetében ez volt a helyzet, így a Bíróság alkotmányosnak ítélte a szabályozást.

II. A századforduló döntései

A második stádiumba tartozó releváns precedensek meglehetősen heterogén természetűek. Egyfelől találkozhatunk a bírói önmegtartóztatást sejtető ítéletekkel, másfelől azonban azt kell látni, hogy ezek egy adott szabályozási terület valamely specifikus részének szabályozását tekintik alkotmányosnak, míg az általánosabb szabályozás, illetve szabadságkorlátozás alkotmányellenesnek minősül.

A kronológiai sorrendet az 1898-as *Holden v. Hardy*-ügyben hozott ítélet nyitja.¹⁸ Utah állam 1896-os törvénye napi nyolc órában maximálta a bányászok, olvasztómunkások munkaidejét, kivéve, ha az életet vagy a tulajdont közvetlen veszély fenyegeti.¹⁹ A törvény alkotmányosságát a Tizenegyedik Alkotmánykiegészítés mindhárom rendelkezése alapján megtámadták, a Legfelsőbb Bíróság azonban elutasította e felülvizsgálati kérelmeket. Érvelésének központi eleme az volt, hogy a változó társadalom változó igényekkel bír, melyekre – a természetes részét képező *police power* következtében – a jogalkotó megfelelő választ adhat. Jóllehet az Egyesült Államok agrárius korszakában alig volt szükség szabályozásra, az iparosodás és a városiasodás új és új kihívásokat támaszt. Az ezekre való válasz együtt járhat – egyebek közt – a szerződési szabadság vagy a tulajdonjog korlátozásával.²⁰ Mivel sem a szerződési szabadság, sem a tulajdonjog nem abszolút, csak az a szabály bizonyulna vitán felül alkotmányellenesnek, amely egy az egyben, kártalanítás és a meghallgatás lehetősége nélkül megfosztja ezektől a polgárokat.²¹

A Bíróság legitim célnak ítélte a közegészség és a közérdekek védelmét célzó szabályozást,²² és érdekes módon megjelenik a kor reformpárti retorikájának egy visszatérő eleme is: annak hangoztatása, hogy a kiszolgáltatottabb helyzetű munkás nem valódi érdekei, hanem az éhenhalás fenyegetése alatt bocsátkozik számára *prima facie* előnytelen munkaviszonyba.²³

1905-ben egy New York-i kispékség tulajdonosa, Joseph Lochner jogi képviselői útján alkotmányossági alapon megtámadta az állam pékségek munkakörülményeit szabályozó törvényét, arra hivatkozva, hogy annak 110. szakasza ütközik a munkáltatók és a munkavállalók szerződési szabadságával. Peckham bíró helyt adott

13 94 U. S. 113

14 94 U. S. 123

15 94 U. S. 124-125

16 94 U. S. 128

17 94 U. S. 132

18 169 U. S. 366

19 Lásd *uo.*!

20 169 U. S. 392-393

21 169 U. S. 390-391

22 „De ha a törvényhozó hatalmában áll efféle intézkedéseket tenni polgárai életének védelme érdekében[, hogy ti. a tíznél több embert foglalkoztató szénbányák vezetőit részletes üzemterkép biztosítására kötelezzel], nehéz belátni, miért ne tehetne óvintézkedéseket azok egészségének és erkölcsének védelmében.“ („But if it be within the power of the legislature to adopt such means for the protection of the lives of its citizens, it is difficult to see why precautions may not also be adopted for the protection of their health and morals.“) 169 U. S. 395

23 Vö. 169 U. S. 397!

a panasznak. Meglátása szerint a kifogásolt törvényhelyben szereplő „*require*” kitétel²⁴ nem jelent egyebet, mint a szerződéses kötelezettség teljesítésére való kötelezést, melynek tilalma azonban sérti a szerződés alkotmányos szabadságát.²⁵ Az általános tétel lefektetése után, miszerint az államnak jogában áll a tulajdonhoz való jogot és a szerződési szabadságot korlátoznia, amennyiben „a köz biztonsága, egészsége, erkölcei, általános jóléte” (*safety, health, morals and general welfare of the public*) úgy kívánja,²⁶ elhatárolja a jelen szituációt a munkaidőt érintő két korábbi esettől, majd rátér az államhatalom korlátainak hangsúlyozására. A *police power* csak „méltányosan, ésszerűen, megfelelően” gyakorolható (*fair, reasonable and appropriate exercise of the police power*), míg az alapjogok „ésszerűtlen, szükségtelen, önkényes” (*unreasonable, unnecessary and arbitrary*) megsértése tilos.²⁷ Márpedig a Bakeshop Act 110. bekezdése ez utóbbit valósítja meg. A pékek semmilyen szempontból nem gyámoltjai az államnak.²⁸ A rendelkezés nem egészségügyi rendelkezés, mert a közfelfogás szerint a sütőipari munka nem egészségtelegebb egyéb hétköznapi munkáknál.²⁹ És mivel tartalmilag nem sorolható a *police power* legitim gyakorlásának egyéb aloszába, önmagában attól, hogy az állam egészségügyi szabályozásnak minősíti, még nem tekinthető alkotmányosnak.³⁰ Ezek mellett egy *ad absurdum* érvt is olvashatunk: Peckham arra figyelmeztet, hogy ha a tárgyalt szabályozás zöld utat kap, legközelebb az állam – mondvacsinált – egészségügyi okokra hivatkozva a szellemi dolgozók, a tudósok, vagy éppen a sportolók munkaidejét is korlátozhatja, ami pedig nemkívánatos szélsőség.³¹ E megfontolások alapján a Legfelsőbb Bíróság szerény többsége alkotmányellenesnek nyilvánította a Bakeshop Act megtámadott rendelkezését.

A jól ismert indokolást nem kevésbé ismert különvélemények követik. John Marshall Harlan szerint a jogalkotó célja legitim, a szabályozás arányos, nem önkényes: a kor szakirodalma alátámasztja a pékek³² munkája és az egészségkárosodás közötti összefüggést, a Bakeshop Act minden tekintetben megállja a helyét egészségügyi szabályozásként. Álláspontját Edward Douglass White és William Rufus Day is osztotta. Oliver Wendell Holmes pedig azt kifogásolta, hogy a Bíróság belemagyaráz egy adott gazdaságfelfogást a legkülönfélébb világnézetű emberek számára íródott alkotmányba, és megfosztja New York állam többségét bizonyos társadalmi problémák az alkotmány által szó szerint nem tiltott módon való kezelésétől.³³

A harmadik releváns döntés 1908-ban látott napvilágot. A *Muller v. Oregon*-ügyben³⁴ megtámadott jogszabály Oregon állam 1903-as törvénye volt, mely napi tíz órában maximálta a gépesített létesítményekben, gyárakban, mosodákban dolgozó nők munkaidejét. A szabályozás legitimnek bizonyult, éspedig azon az alapon, hogy az egészséges anyák nélkülözhetetlenek az életerős utódok világrajöttéhez, az asszonyok testi jólléte ennél fogva közérdek, védelme érdekében a Tizennegyedik Alkotmánykiegészítés sérelme nélkül korlátozható a szerződési szabadság, hogy ez utóbbi az általa védett szabadság fontos eleme.³⁵ Indokolásban a Bíróság deklarálja, hogy figyelembe veszi az általánosan ismert tényeket,³⁶ ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy valószínűleg kevésbé a köztudomás, mint a jogszabály alkotmányossága mellett érvelő Louis D. Brandeis terjedelmes tényfeltáró melléklete járult hozzá az ügy adott kimeneteléhez. Érdekesség, hogy az egyhangúlag hozott ítélet előadója Brewer bíró volt.

24 A releváns szöveghely a következő: „Tilos megkövetelni az alkalmazottaktól, avagy engedni az alkalmazottaknak, hogy a keksz-, kenyér- és kalácsütődékekben, valamint a cukrászipari létesítményekben többet dolgozzanak heti hatvan, illetve napi tíz óránál, hacsak nem abból a célból, hogy a hét utolsó munkanapját lerövidítsék; továbbá tilos meghaladni azt a heti munkaóraszámot, mellyel átlagosan tíz órányi munka jut minden olyan napra, amelyen az alkalmazott dolgozik.” („No employee shall be *required* or permitted to work in a biscuit, bread or cake bakery or confectionery establishment more than sixty hours in any one week, or more than ten hours in any one day, unless for the purpose of making a shorter work day on the last day of the week; nor more hours in any one week than will make an average of ten hours per day for the number of days during such week in which such employee shall work.”) A vonatkozó jogszabályszeveget néhány további §-sal együtt (110-115. §) mellékeltek a döntés szövegéhez, lásd: 198 U. S. 46 (kiemelések tőlem)!

25 198 U. S. 52-53

26 198 U. S. 53

27 Vö. 198 U. S. 56!

28 198 U. S. 57

29 198 U. S. 59

30 198 U. S. 61

31 198 U. S. 60-61

32 Az ügy tárgyalásánál általában csak a pékeket említik a szabályozás alanyaiként, jóllehet, mint fentebb láthattuk, az szélesebb személyi körre is kiterjed. Az egyszerűség kedvéért, továbbá bizonyos, a Bakeshop Act létrejöttét övező körülményeket szem előtt tartva (melyek részletes taglalásához lásd: Kens 1998, 49-66. o.!) azonban természetesen mi is maradunk a pékeknél.

33 198 U. S. 74-76. Holmesnak a társadalom „kísérletezéséről” vallott gondolatai jól kifejezésre jutnak az 1919-es *Abrams v. United States*-ügyben (250 U. S. 616) a szólásszabadság kapcsán írt különvéleményében. Lásd különösen: 250 U. S. 630!

34 208 U. S. 412

35 208 U. S. 421

36 Pontosan idézve: „We take judicial cognizance of all matters of general knowledge.” Lásd *uo.*!

III. A fordulatot megelőző évek

1923-ban, az *Adkins v. Children's Hospital*-ítéletben³⁷ a Legfelsőbb Bíróság 5:3 arányban³⁸ alkotmányellenesnek nyilvánította a kongresszusi törvényt, mely felhatalmazott egy háromfős bizottságot, hogy Washington D. C. területén ellenőrizze a nők és kiskorúak béreit, foglalkozásonként megszabva a megfelelő minimálbér mértékét.³⁹ Az eset ismertetése után Sutherland bíró leszögezi, hogy a Bíróság gyakorlata értelmében a Kongresszus által hozott jogszabályok érvényességét minden lehetséges módon vélemezni kell, a mondatot azonban úgy zárja: „amíg nem merül fel az ésszerű mértékűnél komolyabb kétely.” Ha pedig nyilvánvalóan és kétségbevonhatatlanul bebizonyosodott a jogszabály alkotmányellenessége, a Bíróság nem tehet mást, mint hogy kimondja azt.⁴⁰ Hangsúlyozza és precedensek sorával támasztja alá,⁴¹ hogy a szerződési szabadság része a *due process*-klauzula által védett szabadságnak.⁴² Kiemelve, hogy e jog természetesen nem abszolút, leszögezi, hogy a szerződési szabadság a főszabály, míg a korlátozás a kivétel. Illusztrációként négy nagyobb csoportba sorolja az addigi legfelsőbb bírósági ítéleteket: 1. A közérdekkel érintett vállalatok árait, díjszabását rögzítő jogszabályokkal foglalkozó ítéletek. 2. A közmunkák teljesítéséhez kapcsolódó szerződéseket szabályozó jogszabályokkal foglalkozó ítéletek. 3. A bérfizetés jellegét, módját, idejét megállapító jogszabályokkal foglalkozó ítéletek. 4. A munkaidőt rögzítő jogszabályokkal foglalkozó ítéletek.⁴³ Míg az 1. és a 2. esetekben a szabályozás alkotmányos volt, a 3. csoportról ez egyáltalán nem mondható el, és a 4.-ről is csak azzal a fenntartással, hogy még nem került olyan jogszabály a Bíróság elé, mely általános jelleggel maximálta volna a napi munkaidőt.⁴⁴

A fentiekén túl Sutherland felidézti a *Lochner*-ügy indoklásából azt az érvet, hogy a cím önmagában nem tesz alkotmányossá egy törvényt, valamint az elnyomó állam veszélyére figyelmeztető *ad absurdum* érvet.

A későbbiekben Sutherland arra hívja fel a figyelmet, hogy a tisztességes bér megállapítására alkalmazott szempontok elfogadhatatlan mértékben bizonytalanok.⁴⁵ Maga a törvény csak az egyik oldal igényeit veszi figyelembe, hatásában ugyanakkor nem csak a nagy, erős munkaadókat sújtja, hanem a kisebb, gyengébb alkupozícióban lévőköt is.⁴⁶ A munkáltatónak egyébként sem erkölcsi kötelessége a megélhetéshez elegendő bér nyújtása.⁴⁷

Különvéleményében, melyhez Edward Terry Sanford is csatlakozott, Taft ügy érvel, nem a bíróság dolga elbírálni egy kongresszusi törvény mögötti gazdaságfelfogás helyességét.⁴⁸ A *Muller*-ügyet teljes mértékben irányadónak véelve – és érdekes módon kiemelve, hogy nem kíván állást foglalni a felnőtt férfiakra alkalmazható minimálbér-törvény alkotmányosságáról – amellet érvel, hogy a jogalkotónak hatalmában állt a kérdéses törvény megalkotása.

Holmes különvéleménye a bírói önmegtartóztatásra helyezi a hangsúlyt. Úgy véli, a bíróságnak nem tiszte felülbírálni a jogalkotó ítéletét olyan kérdésben, mellyel amaz jóval alaposabban foglalkozott,⁴⁹ és élesen elválasztja az alkotmányosság kérdését a helyességétől.⁵⁰ Továbbá arra is felhívja a figyelmet, hogy az Alkotmányban nem szerepel szó szerint a szerződési szabadság – az csak egy példája a szabadságnak, a jog azonban szinte mindig megtilt valamilyen magatartást, a szerződéskötés pedig e szempontból nem különbözik egyéb magatartásoktól.⁵¹ Emellet pedig cáfolja a többség azon nézetét, hogy a törvény bárkire bármiféle fizetési kötelezettséget

37 261 U. S. 525

38 Brandeis sem az ügy megvitatásában, sem az ítélethozatalban nem vett részt.

39 A bizottság feladata egyfelől annak megállapítása volt, mikor elégtelen bármely foglalkozást végző nők bére ahhoz, hogy biztosítsa a szükséges létfenntartási költségeket egészségük és erkölcsük megőrzése céljából, másfelől pedig annak megállapítása, mikor ésszerűtlenül alacsony bármely foglalkozást végző kiskorúak bére. (A Bíróságot idézve: „By § [9], the board is authorized ... 'to ascertain and declare, in the manner hereinafter provided, the following things: /a/, Standards of minimum wages for women in any occupation within the District of Columbia, and what wages are inadequate to supply the necessary cost of living to any such women workers to maintain them in good health and to protect their morals, and /b/, standards of minimum wages for minors in any occupation within the District of Columbia, and what wages are unreasonably low for any such minor workers.'”) 261 U. S. 540

40 „This Court, by an unbroken line of decisions from Chief Justice Marshall to the present day, has steadily adhered to the rule that every possible presumption is in favor of the validity of an act of Congress until overcome beyond rational doubt. But if, by clear and indubitable demonstration, a statute be opposed to the Constitution, we have no choice but to say so.” 261 U. S. 544

41 Melyek között a minket érintő körből ott szerepel a *Lochner*- és a *Muller*-ügy is.

42 261 U. S. 545

43 261 U. S. 546-548

44 Különösen ennek hangsúlyozása jól tükrözi a kategorizálás mögül kiérezhető, a *status quo* fenntartására irányuló szándékot. Érdekesség, hogy az 1934-es *Nebbia v. New York*-ügyben (291 U. S. 502) a „Négy Lovas”, köztük Sutherland is, egyként sorakozik fel (igaz, különvéleményben) a tejtermékek árrögzítésének alkotmányellenessége mellett.

45 261 U. S. 556

46 261 U. S. 557

47 261 U. S. 558

48 261 U. S. 562

49 261 U. S. 568

50 „The criterion of constitutionality is not whether we believe the law to be for the public good.” 261 U. S. 570

51 261 U. S. 568-569

ró: egyszerűen megtiltja az adott mérték alá eső bér ellenében történő alkalmazást.⁵²

1936-ban a *Morehead v. New York ex. rel. Tipaldo*-üggyel⁵³ gyakorlatilag az államok vonatkozásában ismétlődött meg mindaz, ami tizenhárom évvel korábban szövetségi vonatkozásban történt. New York állam „a szolgáltatással vagy annak típusával tisztességes és ésszerű arányban álló” bért előíró törvénye elbukott a Legfelsőbb Bíróság mércején. Butler bíró, az ötfős többség álláspontjának megfogalmazója, gyakorlatilag egy az egyben az *Adkins*-döntést veszi alapul, és leszögezi, hogy – legalábbis e kérdés vonatkozásában – a Tizennegyedik Alkotmánykiegészítés ugyanolyan korlátokat szab az államok, mint az Ötödik Alkotmánykiegészítés a Kongresszus számára.⁵⁴ A két ügy tényállása nem indokolja azok egymástól való elkülönítését. A szóban forgó törvény semmivel sem konkrétabb az *Adkins*-ben tárgyaltnál,⁵⁵ így megítélésük sem különbözhet. Felidézve Sutherland kategóriáit, Butler rámutat, hogy csak a munkaidő szabályozásánál volt elfogadható a közérdekre vagy a nők és a férfiak fizikai eltérésére való hivatkozás. Kijelentve, hogy nem jogosult felülbírálni egy állam jogszabály-értelemezését,⁵⁶ a Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta New York állam alkotmányellenességet kimondó ítéletét.

A „reformpárti” döntések valódi tárházát a Bíróság esettárának 301. kötete szolgáltatja,⁵⁷ a „New Deal-párti fordulat” kezdetét jelentő ítélet azonban még a 300.-ban található. A *West Coast Hotel Co. v. Parrish*-ügy⁵⁸ tétje Washington állam munkaügyi törvényének alkotmányossága volt. Ez egyebek közt bizottságot állított fel, melynek jogában állt a munkáltatók és a munkavállalók képviselőiből álló egyeztető tanácskozást összehívni, amelyben úgy találja, hogy valamely foglalkozáson belül a nőknek fizetett bér „elégtelen arra, hogy a létfenntartáshoz szükséges költségeket biztosítsa számukra, valamint hogy a dolgozókat egészségben tartsa.”⁵⁹ A törvény öt szavazattal négy ellenében alkotmányosnak találtatott.⁶⁰ A többségi véleményt megfogalmazó Hughes a következő érvekkel támasztotta alá álláspontját.

Az Alkotmány nem tartalmazza szó szerint a „szerződési szabadság” kitélt – csak az általános szabadság szerepel benne. Az általános szabadság sokféleképpen korlátozható az emberek egészségét, biztonságát, erkölcsét, jólétét fenyegető veszélyek elhárítása céljából. Ez alól a szerződési szabadság, a szabadság különös esete sem kivétel.⁶¹ A szabadság garanciája nem tiltja meg az államnak, hogy akár korlátozó jellegű védintézkedéseket tegyen. E megfontolás szolgáltatta a *Holden*-ügy rációját is, mely különösen érvényes a nők vonatkozásában. A Bíróság számos döntéssel megerősítette, hogy a nők egészségének védelme a nemzet életerejére szempontjából legitim állami cél.⁶²

A többségi vélemény végén érintőlegesen bírói önmegtartóztatás érvével találkozhatunk: ha valami, akkor a nők védelme a munkáltatói túlkapásokkal szemben – melyeknek a férfiaknál egyébként is jobban ki vannak szolgáltatva – biztos, hogy közérdek, vagyis az államhatalom gyakorlásának legitim célja, a jogalkotó pedig minden további nélkül ítélheti úgy, hogy a minimálbér-szabás a cél elérésének alkalmas eszköze. De ha a megfontolás helyessége esetleg kétségbevonható, akkor is a jogalkotót jogosult annak megítélésére.⁶³

Az indokolást Hughes egy gazdasági jellegű érveléssel zárja. Arra hívja fel a figyelmet, hogy a különbözetet, mely a bér és a létminimum között fennáll, legelső soron a társadalomnak kell megfizetnie. A társadalom ennek fizetésére nem köteles, és megteheti, hogy jogalkotó hatalmán keresztül orvosolja a közérdekkel nem törődő munkáltatók okozta károk következményeit.⁶⁴

52 261 U. S. 570

53 298 U. S. 587

54 298 U. S. 610

55 A New York-i törvény az „elnyomó és ésszerűtlen” („*oppressive and unreasonable*”) bérek két elemét határozza meg: 1. Kevesebb, mint a nyújtott szolgáltatás tisztességes és ésszerű ellenértéke („*less than the fair and reasonable value of the services rendered*”). 2. Nem éri el az egészséges élethez szükséges minimális költségeket („*less than sufficient to meet the minimum cost of living necessary for health*”). Vö. 298 U. S. 606!

56 „A kérelmező állítása, miszerint a [New York-i] Fellebbviteli Bíróság helytelenül értelmezte a törvényt, nem fogadható el. E bíróságnak nincs hatalma egy állami rendelkezést az állam legfőbb bírói fórumától eltérő módon értelmezni. Nem áll módunkban a kérelmező olyan értelmezésen nyugvó érvét figyelembe venni, melyet az a bíróság elvetett.” („*Petitioner's contention that the Court of Appeals [of New York] misconstrued the Act cannot be entertained. This Court is without power to put a different construction upon the state enactment from that adopted by the highest court of the State. We are not at liberty to consider petitioner's argument based on the construction repudiated by that court.*”) 298 U. S. 609

57 Schwartz 1963, 159. o.

58 300 U. S. 379

59 „[I]nadequate to supply them necessary cost of living and to maintain the workers in health[.]” 300 U. S. 387

60 Sutherland írásos különvéleményt nyújtott be az ügyben, melyhez Van Devanter, Mc Reynolds és Butler csatlakozott.

61 300 U. S. 391-392

62 300 U. S. 394-395

63 300 U. S. 398-399

64 300 U. S. 399-400

Zárszó

Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságát ma már szinte egyöntetűen politikai bírósággént tartják számon az elemzők. Ez a helyzet talán egyenesen elkerülhetetlen egy olyan absztrakt normaösszesség mellett, amilyen az amerikai alkotmány. Az értelmezési lehetőségek sokrétűsége jól kimutathatóan megmutatkozott egy olyan korszakban, amikor az ország gyors ütemű iparosodáson ment keresztül, ami az életviszonyok radikális átalakulását hozta magával.

Ezek a változások az alkotmányértelmezési gyakorlatban is kifejezésre jutottak. A Legfelsőbb Bíróság hol kiterjesztő, hol megszorító jellegű értelmezésekkel reagált a külvilág változásaira. Ezen értelmezések során az állam legitim beavatkozási, alapjog-korlátozási jogának terjedelme volt a központi kérdés. Különösen az 1920-as és '30-as években nyilvánvalóvá vált, hogy az állásfoglalást ideológiai-világnézeti okok is befolyásolják. A szembenállás a végrehajtó és az igazságszolgáltató hatalom 1937-es konfliktusában csúcspontot ért el. A dolgozat célja az volt, hogy egyes precedenseken keresztül bemutassa, milyen alkotmányjogi érvekben, értelmezési módokban jelent meg a konfliktus, valamint hogy rámutasson, az alkotmányértelmezés síkján a konfliktusnak évtizedes előzményei vannak.